

Într-un cadru festiv și deosebit de amical Evreii din România și frații lor din Moldova au decis să-și strângă rândurile

Federația Comunităților Evreiești din România și Asociația Comunităților și Organizațiilor Evreilor din Republica Moldova au decis să oficializeze strânsele relații existente și până acum, ilustrate prin vizite reciproce și acțiuni comune. Demersul a fost concretizat prin semnarea, la 19 octombrie a.c., a unui acord de colaborare, al doilea acord semnat cu o organizație evreiască, după cel cu Comitetul Evreilor Americani. Actul solemn s-a desfășurat în condiții... mai puțin solemne, la o masă festivă organizată în cinstea delegației moldovene, care a vizitat România. În afară de conducerea Federației, a C.E.B., a B'nai B'rith, de Rabinul Abraham Ehrenfeld, alți membri și prieteni ai comunității - general Mihail Ionescu, directorul Institutului Național pentru Studiarea Holocaustului, și dr. Alexandru Florian, director executiv -, ne-au onorat cu prezența Eugen Potak, reprezentant al Administrației prezidențiale, și Dan Iancu, din partea Ministerului român de Externe. Din delegația Republicii Moldova au făcut parte Yaakov Tichman, președintele Asociației, Teodor Magder, vice-președinte, și Galina Karger, director executiv. Prezentându-i pe membrii delegației, vice-președintele F.C.E.R., ing. Paul Schwartz, a remarcat preocupările multiple ale acestora, personalități care joacă un rol important și în viața politică, economică și culturală a Republicii Moldova. Pentru ilustrarea acestei idei, este suficient de spus că Yaakov Tichman este un prosper om de afaceri, consilier al președintelui și al premierului moldovean, pictor, scriitor... și producător de filme. Vice-președintele F.C.E.R. a subliniat importanța menținerii unor relații cu comunitățile evreiești din toată lumea, în special cu cele din apropierea noastră. Această înțelegere a fost pregătită de multă vreme, unul dintre inițiatorii principali fiind av. Iulian Sorin, pe atunci secretar general al F.C.E.R. și președinte interimar. În condițiile reducerii dramatice a numărului evreilor din regiune, unirea forțelor, colaborarea, urmărirea intereselor comune sunt esențiale - a conchis domnia-sa.

Președintele F.C.E.R., dr. Aurel Vainer, a ținut să precizeze că, încă înainte de a-l întâlni pe Yaakov Tichman, citindu-i un interviu, și-a dat seama de caracterul lui multilateral și l-a impresionat în mod deosebit deschiderea acestuia spre mecenat. Dr. Aurel Vainer și-a exprimat admirația față de omologul său moldovean, recunoscând că a descoperit multe trăsături comune cu el și l-a felicitat pentru

activitatea dusă de acesta în favoarea evreilor. De asemenea, vorbitorul a menționat că Teodor Magder, un vechi prieten al comunității noastre, a fost arhitectul „din umbră” al acestui acord, care va simboliza un pas înainte în colaborarea reciprocă, atât de importantă în condițiile în care avem nevoie unii de alții. La rândul său, Rabinul Abraham Ehrenfeld și-a exprimat satisfacția față de semnarea documentului.

Yaakov Tichman, președintele Asociației Comunităților și Organizațiilor Evreiești din Republica Moldova, i-a mulțumit președintelui F.C.E.R. pentru invitație, exprimându-și recunoștința pentru atenția și căldura cu care a fost primită delegația. Vorbitorul și-a manifestat convingerea că ceea ce a văzut aici va contribui la îmbunătățirea vieții evreilor din țara vecină, care formează o comunitate puțin mai mare ca număr decât cea din România. El a subliniat importanța dezvoltării relațiilor dintre cele două comunități, care va contribui și la îmbunătățirea relațiilor nu numai dintre evrei, ci și dintre cele două țări. Datoria noastră comună - a subliniat Yaakov Tichman - este dezvoltarea relațiilor economice bilaterale și, în acest context, aderarea la 1 ianuarie 2007 a României la Uniunea Europeană va avea un impact pozitiv și asupra situației politice și economice din Republica Moldova. Trebuie să urmărim și noi pașii făcuți de România, a mai spus domnia-sa, lansând o invitație oficială pentru ca o delegație a F.C.E.R. să efectueze cât mai curând o vizită în Republica Moldova. În altă ordine de idei, Yaakov Tichman a relatat despre filmul pe care l-a realizat despre viața evreilor din ștetl-urile tradiționale din Moldova și Ucraina și suferințele lor din timpul Holocaustului. După un schimb de cadouri, ceilalți vorbitori - prof. Osy Lazăr, președintele C.E.B., Erika van Gelder, din partea B'nai B'rith Europa, ing. José Iacobescu, președintele B'nai B'rith România, av. Iulian Sorin, consilier al președintelui F.C.E.R., generalul Mihail Ionescu - au salutat semnarea acordului și au propus o serie de proiecte de colaborare în cele mai diverse domenii, inclusiv crearea la Chișinău a unei filiale a Institutului Național pentru Studiarea Holocaustului din România.

Semnarea acordului a fost primită cu aplauze de cei prezenți, care au ciocnit un pahar de vin în onoarea evenimentului. Orchestra klezmer a C.E.B. a delectat asistența cu un frumos program de muzică idiș și israeliană.

EVA GALAMBOS

YAAKOV TICHMAN,
președintele Asociației
Organizațiilor
și Comunităților Evreiești
din Republica Moldova
(A.O.C.E.R.M.)

Consonanță între suflet și faptă

- Cum caracterizați viața iudaică din România în raport cu viața evreiască de la dvs.?

- Este prima oară când vin în România și sunt foarte impresionat de tot ce văd: tineri implicați în viața comunitară, muzee „vorbind” despre un trecut glorios, dar și despre suferințele îndurate în anii Holocaustului, grija pentru bătrâni. O viață comunitară intensă, despre care știu că nu e ușor de realizat. Probleme, mai ales, financiare, aveți și dvs., avem și noi. Sper ca intrarea României în U.E. și, în perspectivă, și a noastră, să creeze oportunități pentru ieșirea din dificultățile prezente.

- Posibilități de cooperare?

- Întrebarea face chiar obiectul prezenței noastre aici. Suntem recunoscători pentru căldura primirii pe care ne-ați făcut-o și vă adresăm invitația de a ne întoarce vizita. Comparativ cu dimensiunile României, noi, evreii din Republica Moldova, suntem mai numeroși, dar, din toată istoria noastră, știu că nu cantitatea, ci calitatea contează. Am venit la dvs. pentru ca să învățăm, în primul rând, și, într-adevăr, avem ce învăța. Personal, sunt bucuros de a fi realizat, până acum, o cooperare culturală. În filmul pe care l-am realizat, după un roman al meu, „Motl, pețitorul”, joacă și actori din România, între care - cunoscuta actriță Maria Ploaie.

- Un „modus vivendi” la care subscrieți?

- Consonanța între suflet și faptă.

TEODOR
MAGDER,
prim consilier
al președintelui
A.O.C.E.R.M.

„Nistrul lin ce-n valuri poartă ai luceferilor sfeșnici...”

- Ce a însemnat reîntâlnirea cu obștea noastră?

- O bucurie, o retrospectivă a devenirilor dvs. și ale noastre din ultimul deceniu, o schiță de program pentru viitoarea colaborare.

- Sunteți cel mai în măsură să faceți retrospectiva de care aminteați.

- Cred că asistăm la o regenerare la propriu: promovarea oamenilor din generația de vârstă medie și a tinerilor; și la figurat: revirimentul comunitar. Diferența față de dvs. constă în faptul că a trebuit ca noi să „ardem” etapele, să ne adaptăm exigențelor revenirii la o viață comunitară, după zeci de ani, în care asemenea activități au fost interzise.

- Și schița de program pentru viitor?

- Cooperarea în toate direcțiile: culturală, religioasă, în domeniul asistenței sociale, ajutorul reciproc, schimbul de experiență.

(Subțiratic, febril, privind obstacolele ca tot atâtea ținte de doborât, Teodor Magder ascunde un suflet de poet, pe care i-l simț, ascultându-l cum îmi recită un vers dintr-un poem de Matveevici: „Nistrul lin ce-n valuri poartă ai luceferilor sfeșnici...”).

GALINA KARGER,
director executiv
al A.O.C.E.R.M.

Un congres al oamenilor de afaceri evrei

- Prime impresii ale vizitei?

- O comunitate foarte interesantă, prin modul în care e structurată, valoarea patrimoniului cultural - Templul Coral și Sinagoga Mare, pe care le-am vizitat, sunt adevărate bijuterii arhitectonice -, programele tinerilor, oamenii prietenoși pe care i-am întâlnit.

- Care dintre direcțiile de activitate comunitară sunt mai bine reprezentate la dvs.?

- Educația iudaică. Avem o grădiniță, două școli evreiești, cluburi frecventate de tineri, organizații speciale pentru educația iudaică a familiilor, un centru de instruire și dezvoltare a cunoștințelor de iudaism, frecventat de tineri și mai puțin tineri, majoritatea intelectuali, dornici să se implice în viața comunitară. Acordăm, de asemenea, importanță managementului comunitar. Avem un Congres al oamenilor de afaceri evrei, din care face parte și Yaakov Tichman.

- Originari din Republica Moldova stabiliți în Israel, în alte țări, sau băștinași?

- Și, și.

(Galea, cum îi spun apropiații, are 11 ani de activitate la JOINT, doi ani la Centrul de instruire și dezvoltare a cunoștințelor de iudaism și crede că avem multe proiecte de realizat împreună).

IULIA DELEANU

Se afirmă adesea, pe bună dreptate, că viața depășește literatura. Un adevăr confirmat și de memoria satului Zincov, situat în regiunea Hmelnițk din Ucraina, subiectul romanului autobiografic „Motl - șothen” („Motl - pețitorul”), apărut în 2005, la Editura „VIT-STUDIO” din Chișinău. Autorul este Yaakov Tichman, cunoscut om de afaceri și, totodată, președintele Asociației Organizațiilor și Comunităților Evreiești din Republica Moldova (A.O.C.E.R.M.).

„Nu mi-am propus niciodată să fiu om de artă - afirma domnia sa, într-un amplu interviu publicat la 17 februarie 2006, în ziarul «Timpul» din Chișinău -, dar mi-a plăcut întotdeauna să pictez și să-mi aștern gândurile pe hârtie. În fiecare seară dedic o oră acestor ocupații de suflet”. Așa s-a născut romanul care, pe 270 de pagini, realizează o veritabilă frescă - unică în felul ei - a istoriei și tradițiilor evreiești din satul Zincov, un „mic Ierusalim” din stepele ucrainene ale Podoliei.

„În satul nostru - își amintește autorul - în afară de evrei, locuiau ucraineni, polonezi, moldoveni, țigani, dar toți conviețuiau în pace și prietenie. Sărbătorile le petreceam împreună - și pe cele creștine, și pe cele evreiești”. În această atmosferă dominată de armonie și de poftă de viață, autorul ne face cunoștință cu un personaj aproape biblic,

„Motl - șothen” PENTRU NEUITARE

Dramele Holocaustului evreilor dintr-un sat ucrainean - transfigurate artistic

Motl, a cărui preocupare este pețitul (de unde și titlul romanului), îndeletnicire de mare răspundere socială, ce descinde dintr-o veche tradiție a evreilor patriarhali: aceea de a aranja căsătorii potrivite pentru tinerii din comunitate. Viața aproape idilică a locuitorilor din Zincov avea să fie perturbată grav după intrarea pe scena istoriei a celor doi monștri pe care i-a zămislit secolul XX - Stalin și Hitler. Întâi deportările în Siberia, inițiate de satrapii staliști în anii '30, apoi marea conflagrație mondială. Hoardele fasciste germane ajung și la Zincov, iar atrocitățile Holocaustului se dezlănțuie: populația evreiască este masacrată fără milă, sute de oameni sunt arși de vii, iar alții pier, în chinuri îngrozitoare, în catacombele din împrejurimi. Din 5.000 de evrei care viețuiau în Zincov la începutul războiului, mai rămân în viață 30 de familii. Printre supraviețuitori se numără Motl, mama autorului și tatăl său, fostul cavalerist Volodea Tichman.

În 1945, se naște Yaakov Tichman. Amintirile sale păstrează încă vii imagini ale dramatismului epocii de după război, care a adus evreilor alte traume, ce păreau fără sfârșit. Grozăviile Holocaustului l-au impresionat însă pentru totdeauna pe Yaakov. Gândurile sale se îndreaptă, cu pioșenie, către cei dispăruți tragic în timpul războiului, dar și cu respect pentru figurile luminoase care au salvat evrei de la moarte sigură, prezente, de asemenea, în roman. „Cine a luat viața unui om, a răpit o lume întreagă. Cine a salvat o viață de om, a salvat o lume”, afirmă autorul, citând din Talmud.

Subiectul dramatic al romanului „Motl - șothen” a fost ecranizat în filmul „Mirajul iubirii”, atât cartea, cât și filmul fiind primite elogios de opinia publică și de critica de specialitate din Republica Moldova.

„Filmul - mărturisește Yaakov Tichman - este dedicat buneilor mei, părinților, precum și

pământurilor mele, nu doar evreilor. Am investit aproape toate economiile mele în această peliculă. Nu știu dacă îmi voi recupera banii. Dar nu l-am făcut pentru beneficii financiare. Pentru mine era important ca mama mea, care acum e trecută de 80 de ani și locuiește împreună cu familia ficei mele în Israel, să-l vadă și să-l aprecieze. A plâns la premieră... De asemenea, am realizat acest film pentru copiii, nepoții și consătenii mei”. Consătenii, pe care Yaakov Tichman nu i-a uitat niciodată. În fiecare an, familia Tichman se adună în ograda părintească de la Zincov. Casa este din 1936, dar s-a păstrat și cea a străbunicilor, construită în 1890 și restaurată. Ambele apar în film. Familia Tichman a instituit câte un premiu anual pentru cel mai bun elev, cel mai erudit profesor și cel mai vrednic pensionar din sat.

Cartea „Motl - șothen” și filmul „Mirajul iubirii” reinvie sub ochii noștri, pentru neuitare, o lume captivantă, care îndeamnă permanent la meditație asupra vieții, a sensului ei și a rostului omului pe pământ. Astfel, străvechea așezare Zincov depășește cadrul strict geografic, pășind pe tărâmul mirific al artei, în literatură și cinematografie, grație unuia dintre fiii săi, Yaakov Tichman.

IOAN POPA,
ELENA LUIZA ROTARU